

FOLKLORISTIKA IN LITERARNA VEDA: SORODNI, VENDAR TEKMOVALNI ZNANSTVENI DISCIPLINI

Marjetka Golež Kaučič

Glasbenonarodopisni inštitut, ZRC SAZU, Ljubljana

UDK 398:82.0

Prispevek opozarja na pogosto premajhno sodelovanje med raziskovalci folklorne in literature ter iz tega izhajajoče pretekle netočnosti, zmote in napake pri raziskavah folklorne zaradi neupoštevanja folklorističnih spoznanj. Prispevek opozarja na tista dotikališča, kjer je meddisciplinarnost med folkloristiko in literarno vedo ne samo mogoča, temveč nujna, še posebno ob identifikaciji in interpretaciji folklorne v literaturi in literature v folklori.

folklor, literatura, folkloristika, literarna veda, meddisciplinarnost

The paper draws attention to the frequent lack of cooperation between researchers in folklore and literary studies, and to some past inaccuracies, misconceptions and errors in folklore research that result from ignoring findings in folklore studies. The paper emphasises the locus where interdisciplinary research between folklore and literary studies is not only possible but necessary, especially when identifying and interpreting folklore in literature and literature in folklore.

folklore, literature, folklore studies, literary studies, interdisciplinarity

Namen prispevka je opozoriti na pogosto premajhno sodelovanje med raziskovalci folklorne in literature, še posebno takrat, ko je fokus raziskav usmerjen v predmet, ki je skupen obema vedama. Pogosto je raziskan le s spoznanji ene vede, pozablja pa se, da celostno podobo tega predmeta lahko dá le sodelovanje obeh, včasih tudi celo več strok.

Če je v folkloristiki kot vеди, ki je združevala principe muzikoloških, etnoloških in literarnovednih spoznanj, a hkrati gradila lasten teoretsko-metodološki znanstveni aparat na podlagi terenskega raziskovanja, že vgrajena interdisciplinarnost, je jasno, da je bila folkloristika mnogo bolj odprta za vključevanje različnih teoretskih prijemov in metodoloških iskanj kot literarna veda. Interdisciplinarnost kot vodilni princip raziskav literature in folklorne se uveljavlja šele v novjšem času in rezultati, ki tako nastanejo, so mnogo bolj verodostojni kot pa pretekli parcialni rezultati posameznih ved. Ameriški

folklorist in literarni znanstvenik Bruce Rosenberg je svoji knjigi *Folklore and Literature: Rival Siblings* zapisal, »da je monodisciplinarno znanje nekompletno, večinoma neadekvatno, kajti če si na sledi nekemu znanstvenemu spoznanju, pojdi tako daleč, kot te to spoznanje vodi.« (Rosenberg 1991: 272.) Aplikacije spoznanj različnih (humanističnih) ved pri preučevanju folklornih prvin so v folkloristiki dejstvo, tudi novjših teorij literarne vede, npr. teorije intertekstualnosti, saj »prav povezava teorije intertekstualnosti s folkloristiko lahko razjasni posebnosti in značilnosti ljudskega znotraj ljudske poetike, še bolj pa ob povezavi ljudskega z umetnim« (Golež Kaučič 2003a: 311), medtem ko literarna veda izjemoma aplicira folkloristična spoznanja v svoj metodološko-teoretski okvir.¹

Prispevek je osredotočen na osvetljevanje preučevanja ljudske pesmi in opozarja na tiste njene položaje, ko jo kot odnosnico opazu-

jemo v literarnih besedilih, za kar je potrebno mnogo več znanja in prepoznavanja ljudskih besedil od samo ugotavljanja, da je v umetna besedila vloženi nekaj preprostih ljudskih form, hkrati pa je potrebna tudi njihova interpretacija. Znameniti raziskovalec folklore Alan Dundes poudarja:

Vendar je bila identifikacija, čeprav nujna, le prvi korak, predpogoj za interpretacijo. Če drži, da folkloristi prepogosto identificirajo brez nadaljnje interpretacije, medtem ko literarni kritiki in antropologi interpretirajo brez predhodne identifikacije folklore, potem je očitno, da so potrebne spremembe. Ali bodo morali folkloristi svoje kolege bodisi literarne zgodovinarje ali antropologe izobraževati o metodah identifikacije folklore ali pa se bodo sami morali soočiti z nekaterimi problemi interpretacije. Idealno bi bilo vključiti oba načina, tako da bi študij folklore lahko postal več kot le serija delčkov sestavljanke ali heterogena »mešanica začetkov brez koncev in koncev brez ustreznih začetkov«. (Dundes 1989: 357.)

Velikokrat v tem preučevanju opazujemo celo kompetitivno nesodelovanje, ki nastane takrat, ko literarnovedni raziskovalec ne upošteva raziskav folkloristike (obratno je bolj redko), bodisi jih ne pozna bodisi pa jih zavestno ignorira, ker meni, da lahko le z metodološko-teoretskimi vidiki lastne stroke uspešno raziskuje tudi pojave, ki segajo na obe znanstveni področji, ali še huje, folkloristiki ne priznava samostojnih metodoloških in teoretskih prijemov, ki jih je v desetletja dolgem raziskovalnem obdobju razvila s pomočjo terenskega in kabinetnega raziskovanja. Ker so zaradi take parcialnosti raziskav rezultati pogosto neustrezni, celo napačni, se zdi, da je vendarle treba prav na tem mestu ponovno izpostaviti nujno po spoštovanju in sodelovanju različnih, med seboj sorodnih ved, ki bi nato lahko zares prinesla kompleksno sliko preučevanja tistega predmeta raziskav, ki je v preteklosti in danes zanimal

tako folkloriste kot tudi literarne zgodovinarje. Tako bi se izognili nekaterim nesmislim, prevzetim še iz časa romantike, ko je npr. še veljalo, da je Prešernova *Od Lepe Vide* ljudska pesem, kar pa seveda ne drži, ker gre za prepesnitev, pa potem različnih verzoloških, žanrskih in drugih napačnih ugotovitev, ki še vedno opletajo z repom. Npr. pri ljudski pesmi je zaradi pogoste anakruze mogoč samo trohejski in daktilski ritem, jamba in anapesta ne pozna; kitice niso samo štirivrstične, poznamo tudi 2-, 5-, celo 7-vrstične; žanrska tipologizacija (klasifikacija) je mnogo bolj razvejana kot literarna in jo delimo glede na vsebino, funkcijo, obliko in nosilce ter imamo pripovedne, obredne, ljubezenske, stanovske pesmi idr. (Kumer 1996; Klobčar 2010). Če bi se obe vedi zares vedli kot sorojenca, se ne bi zgodilo, da se v učbenikih in literarnih antologijah navaja ene in iste ljudske pesmi in to le z besedili (v opombi pa je navedeno, da se pesem poje), da so ta besedila bodisi na začetku antologij kot predhodnice umetnim in se s prvo umetno pesmijo ljudsko pesništvo bolj kot ne konča ali je na koncu antologije uvrščeno kot relikv preteklosti, da se pesmi analizirajo kot književno dejstvo in ne kot sinkretično stvaritev, sestavljeno iz besedila in melodije.

Zakaj je do tega sploh prišlo, nam lahko ustrezno razjasni historiat razvoja obeh ved (Terseglav 2004), ki sta, ena priznana in samostojna tako v slovenskem kot v svetovnem prostoru, druga v evropskem, ameriškem in svetovnem prostoru priznana in cenjena, doma pa enkrat kot brezdomka nastanjena znotraj etnologije (Golež Kaučič 2001), drugič s pridržkom znotraj literarne vede, a brez svojega znanstvenega domicila (še kulturologija, ki je mnogo mlajša kot folkloristika, ga ima).² Vede, ki preučujejo posamezne aspekte ljudskega izročila, folkloristiki priznavajo njeno specifično raziskovalno metodo in samosvoj predmet obravnave, kar jo

¹ Seveda so tudi izjeme, naj navedem le nekaj imen, to so Jože Koruza, Darko Dolinar, Marko Juvan, Aleksander Bjelčevič.

opredeljuje kot samostojno znanstveno disciplino. S tem se pojavlja paradoks, da specifično folkloristično delo ocenjujejo strokovnjaki drugih ved, ki sploh ne poznajo folkloristike, njene teorije in metodologije, s čimer se oddaljujemo od sodobnega razumevanja znanosti. Poseben problem se zdi objavljane raziskav, ki so tako specifične, da jih znanstvene revije posameznih ved zavračajo z izgovorom, da ne sodijo v njihovo usmeritev. Tudi če so objavljene, jih literarni znanstveniki ne berejo, čeprav bi jih morali, glede na to, da je literarna veda v sklop svojih raziskav potegnila tudi ljudsko pesništvo in pripovedništvo kot del besedne umetnosti in dolgo časa raziskovala oboje kot del starejše književnosti. Ker sta literarna veda in folkloristika stični disciplini, ko npr. raziskujeta ljudsko pesem, bi morala biti meddisciplinarnost vgrajena v tovrstne raziskave. Rosenberg ju s posrečeno živalsko metaforo označi kot »raka samotarja« (hermit crabs), ki delujeta iz iste lupine in sta kot sorojenca, ki nenehno tekmujeta (Rosenberg 1991: 270). Če sta si folklor (s tem mislimo seveda ljudsko pesem in pripovedništvo, ljudsko dramo, ne pa ljudske likovne umetnosti, instrumentalne glasbe in plesa) in literatura bližje v nekaterih skupnih značilnostih ter daleč v nekaterih specifičnih značilnostih, lahko na tem temelju gradimo medsebojno sodelovanje med obema znanstvenima disciplinama. Nekateri raziskovalci folklore in literature menijo, da sta folklor in literatura »vzporedni obliki ustvarjanja« (Brown 1998), še posebno, če ju opazujemo kot komunikativni proces. Vendar se moramo zavedati, da je v ljudski pesmi (folklori nasploh) pomembnejša etnopoetika (v ustvarjanju posameznega folklornega dela sta etnos in funkcija prevladujoči, prav tako specifična struktura pesmi, ki izhaja iz posamezne nacionalne

tradicije, čeprav se estetska funkcija lahko osamosvoji, ko pesem iztrgamo iz povezanosti z drugimi funkcijami) v literaturi pa estetika (literarna besedila so prvenstveno umetniška besedila, družbena funkcija je drugotnega pomena). Terensko delo je tisto, ki ločuje folklorista od literarnega znanstvenika, saj po besedah Rosenberga »folklorist preučuje komunikacijski dogodek v živi izvedbi. Zelo malo ustvarjalnih folklornih izvedb je bilo brez opazovanja raziskovalca, medtem ko praktično nihče od literarnih ustvarjalcev ne dovoli, da bi bil literarni znanstvenik zraven, ko ustvarja umetniško delo.« (Rosenberg 1991: 22–23.) Ljudska pesem ali pripoved sta analizirani v komunikacijsko/ustvarjalnem procesu in glede na sprejem pri občinstvu, sam ustvarjalec pa nato ni več toliko pomemben. Pri literarnem besedilu pa je sam tekst analiziran šele po končanem ustvarjalnem procesu, ko je besedilo v kulturnem obtoku in nato se vzpostavi še zanimanje za avtorja. Postopki metod raziskave se razlikujejo v ustvarjalnem procesu, zato se folklorist in literarni znanstvenik oddaljita, ločita, a se ob analizi besedila lahko spet snideta. Kje so tista stičišča in dotikališča, kjer je sodelovanje nujno in kje naj bi literarni zgodovinar prisluhnil folkloristu, folklorist pa literarnemu znanstveniku?

1. Ustno : pisano. Že ob vprašanju komunikacijskega kanala, kjer se ljudska pesem ali pripoved večinoma prenašata ustno, medtem ko je literatura fiksirana na papir, zadeva ni enoznačna. Že tu ni t. i. oralnost značilna zgolj le za ljudsko ustvarjanje in zapis, tudi ne samo za literarno (Foley 2002; Ong 1982). Terenska spoznanja folkloristov o komunikacijskem kanalu in o teksturi (melodiji) (ki je ob ustnem prenašanju najpomembnejši slušni del sinkretične enote

² Ministrstvo za znanost in tehnologijo je v okviru razvoja humanističnih ved in njihove nove razvrstitve že leta 1995 pozvalo raziskovalce s tega področja, da pripravijo argumentacijo o njeni samostojnosti, ki pa žal, kljub izraziti pomembnosti folkloristike za identiteto slovenskega naroda, ni bila sprejeta. V mednarodni klasifikaciji pa je matično polje folkloristike v humanistiki popolnoma samostojno (H 400 – Folklore: narodopisje; napačno prevedeno, saj gre za folkloristiko).

Ljudske pesmi in je tudi mnemotehnično sredstvo, ki velikokrat nadomešča fiksacijo besedila na papir) bi morala biti za literarnega znanstvenika pomembna. Znanja literarnih teoretikov, tekstologov (če je folklorist le etnolog) pa folkloristu koristijo, ko se znajde ob zapisanih besedilih v pesmaricah in v korpusih pesmi, saj mu načela literarnih znanstvenokritičnih izdaj, redakcij tekstov idr. še bolj pomagajo k celostni obravnavi zapisanega besedila.³

2. Identifikacija in interpretacija. Če je bil folklorist v preteklosti pozitivist in je folklorne prvine večinoma identificiral in razvrščal ter sistemiziral, pa je v sedanjosti samo identifikacija premalo ali z besedami Alana Dundesa:

Posledico folkloristove obremenjenosti z identifikacijo lahko razumemo kot sterilno študijo folklore same na sebi in prav ta poudarek na tekstu in zanemarjanje konteksta je bistveni vzrok za nerazumevanje in odpor številnih literarnih kritikov in kulturnih antropologov. Teksti, ki jih folkloristi zbirajo na terenu, so zunaj njihovega kulturnega konteksta; folkloristi se zakopljejo v literarne vire in povzamejo osiromašene sezname motivov in pregovorov zunaj njihovega konteksta. Težava je v tem, da je za mnoge folkloriste identifikacija postala njihov končni cilj in ne način, ki bi omogočal dokončanje interpretacije. Identifikacija je zgolj začetek, prvi korak. Folklorist, ki svojo analizo omeji le na identifikacijo, se zaustavi prav pred vzpostavitvijo bistvenih vprašanj o svojem gradivu. (Dundes 1989: 351.)

Dundes (1989) je svoje teoretične vidike osvetlil z analizo ljudske pripovedi v *Uliksesu* Jamesa Joycea, v katerem je poleg ljudskih pripovedi še vrsta folklornih prvin, otroške izštevance, ljudske pesmi (npr. znamenita angleška balada *The Jew's Daughter* – Child 155), otroške igre, besedni obrati, t. i. nesmisli idr., ob bok interpretaciji ljudskega v literarnem pa je dal še interpretacijo evropske –

francoske – pripovedi, najdene v ljudskem pripovednem izročilu Indijancev Severne Amerike.

3. Jezik, način izražanja in formalna struktura. Tako je še vedno v veljavi, da je jezik ljudske pesmi preprost, da ne pozna kompleksnejšega izražanja, ponavljanje in slovanska antiteza ter uporaba barv so vrhunec metaforike, da ne pozna asonanc in da je verz večinoma porušen. Toda jezik ljudskih pesmi ni ne-pravo narečje, še manj pa knjižni jezik, način izražanja ni preprost, je pa zgoščen in jedrnat. In folklorist zna te jezikovne značilnosti prepoznati, med njimi tudi metaforiko, medtem ko se literarni zgodovinar zadovolji le s tem, da s splošno oznako (npr. po ljudsko) opredeli vse, kar je ljudskega, saj se mu ne zdi vredno, da bi analizi načina izražanja s posebnimi obrazci posvetil kaj več pozornosti. Naj navedem le eno pesem, ki ni balada, je ljubezenska pesem, ki s svojo formalno strukturo in »preprosto« metaforiko prekaša marsikatero umetno pesem. To je *Dekle, prinesi glaž vode* (Š 2206 = Štrekelj SNP II, 514–515).⁴

Dekle, prnes en glaž vode,
da umijem si svoje roke!
Roke svoje umil si bom,
da tebe objemal več ne bom.

Dekle, prnes en glaž vode,
da umil si bom svoje noge!
Noge svoje umil si bom,
da k tebi v vas več hodil ne bom.

Dekle, prnes mi en glaž vode,
da umil si bom usta svoje!
Usta svoje umil si bom,
da tebe kušnil več ne bom.

Dekle, prnes mi en glaž vode,
da umijem ušesa svoje!
Ušesa svoje umil si bom,
da tebe poslušal več ne bom.

Dekle, prnes mi en glaž vode,
da umil si bom oči svoje!

³ Zelo dobro se je npr. ob izdaji *Slovenskih ljudskih pesmi V* obneslo sodelovanje dialektologa in folklorista (Golež Kaučič idr. 2007c: 895–898).

⁴ Glej še pesem s signaturo GNI M 21.266 z melodijo.

♩ = 88 GNI M 21.266

De - kle mo - je, pri - ne - si mi vo - de, da si u - mi - jem ro - ke svo - je,

svo - je ro - ke jaz u - miv, u - miv_ si bom, a te - be, a te - be o - bje - mav več ne bom.

Slika 1: Transkripcija zvočnega zapisa posnetka variante pesmi *Dekle, prinesi glaž vodé*

Oči svoje umil si bom,
da tebe gledal več ne bom.

Dekle, prnes mi en glaž vode,
da umil si bom svoje srce.
Srce svoje umil si bom,
da tebe ljubil več ne bom.

Ta struktura ni samo oblika besedil ljudskih pesmi, so tudi oblike melodij, posebna značilnost pa so obrazci (potujoči verzi in kitice), ki potujejo iz pesmi v pesem in so zelo pogosti tudi v medbesedilnem prenosu iz ljudskega v umetno, kjer pa ob folkloristovi identifikaciji zelo pomaga interpretacija s pomočjo intertekstualne metode (Juvan 2000).

4. Verzologija. Največ napačnih rezultatov preučevanja ljudske pesmi je literarna zgodovina objavila na področju verzologije zaradi neupoštevanja melodije kot bistvenega dela ljudske pesmi. Še vedno je ljudska pesem bolj besedno dejstvo, celo del slovstvene folklore, zanemarja pa se njen bistveni teksturni del – melodija (Vodušek 2003) in prav zaradi tega prihaja do napačnih metroritmičnih analiz, ki so jih naredili znameniti literarni znanstveniki (Ocvirk, Grafenauer, Merhar, Pretnar, Novak), zato se te analize ponatiskujejo v učbenikih, predavajo na kate-

drah, npr. da je v ljudski pesmi pogost amfibrah in jamb, ko pa je jasno, da sta najpogostejša metrična obrazca le trohej in daktil, saj ob tem, da zanemarjajo melodijo, besedilu odvzamejo njegov bistveni del. Zanimivo je, da je Zmaga Kumer celo zapisala, da »če ritem verza poslušamo in ga ne merimo, bomo tudi v umetni pesmi zaznali samo trohejski in daktilski ritem.« (Kumer 1996: 58.) Da sta v nekaterih učbenikih pripovedna dolga vrstica ali junaški deseterec omenjena kot najpogostejša verza ljudske pesmi, je seveda popolnoma zastarelo dejstvo, dolga vrstica ne obstaja, junaški deseterec (4+6) pa je mnogo bolj značilen za srbsko in hrvaško pesništvo, Slovenci imamo deseterec sestavljen iz dveh petercev. In tu bi bilo zares potrebno, da literarni zgodovinar ali komparativist vendarle poslušata folklorista in ne skandirata verzov ter iščeta neustreznih stopic in neustreznih ritmov. Še ko komparativist raziskuje poezijo literarnega ustvarjalca, npr. Svetlane Makarovič, kjer poezija ne temelji samo na vsebini in obliki, temveč tudi na melodijah ljudske pesmi, saj nenazadnje lahko njeno pesem Kolovrat (1974) zapojemo na ljudsko melodijo (Golež Kaučič 2003b: 201–202), se otepa spoznanj folkloristike ter skandira

pesem in ritmično popolnoma raztrga celo citirani ljudski refren. Seveda lahko folklorist prisluhne tistim spoznanjem, ki so nastala ob raziskavi verzni shem, ki so jih natančno raziskovali literarni znanstveniki ter jih tudi poimenovali (npr. vagantski verz, nibelunški verz) in jih najdemo v ljudskem pesništvu.

5. Žanri. Literarni zgodovinarji vehementno zapisujejo v raznovrstne antologije in učbenike (Kos, *Svet književnosti 1*), da sta tako v literaturi kot v folklori dva žanra: balada in romanca, kar je aplicirano iz literature v folkloro, čeprav vemo, da v ljudskem pesništvu romanca obstaja zgolj kot izraz za španske balade; ali popolnoma napačna delitev na ženske (balade) in moške pesmi (junaška epika) v srbskem ljudskem pesništvu (Kumer 2003, Golež Kaučič 2007a). Prav zaradi drugačnosti žanrov ter drugačne klasifikacije in tipologizacije v folklori so spoznanja folklorista dragocena tudi za literarnega znanstvenika, saj lahko prav s sistematično tipov pesmi ugotavlja žanre, ki so literaturi skupni, in tiste, ki se v literaturi ne pojavljajo, s tem pa razširi svoje vedenje o raznolikosti in pestrosti žanrov ter opusti napačno definiranje in razvrščanje posameznih folklornih in literarnih zvrsti.

6. Vsebinska struktura in prepletanje folklore in literature. Vsebine, snovi, teme in motivi ljudskih pesmi so izjemno raznovrstni, ne obstaja samo nekaj t. i. junaških, zgodovinskih ter ljubezenskih snovi, temveč je tipologija strahotno razvejana (nad 300 tipov pripovednih pesmi, in sicer splošno evropske snovi: balada o deklici vojaku, o mrtvaški kosti; slovanske: balada o razbojnikovi ženi, o zapuščeni, ki uroči nezvestega; izvorno slovenske: balada o desetnici, o mlinarju, ki se je sprl s smrtjo). Prav ta izjemna raznovrstnost, univerzalnost in specifičnost snovi in tem ter prepletenost z evropskim in svetovnim prostorom je tista, ki je ljudsko pesem postavila v enakovreden položaj z literaturo. Folklor je prav gotovo tisti temeljni in izvorni ustvarjalni tok, ki je s svojo kanoonsko razsežnostjo oplajal najrazličnejša

vrhunska dela svetovne literature ali z besedami Rosenberga:

Skoraj vsak pisatelj se je v svojih delih vsaj v opisih ljudi, njihovih šeg, navad in verovanj dotaknil nekaterih aspektov folklore. Joyce in Shakespeare sta uporabila ljudske balade v svojih delih in našla lepoto v njih. Coleridge in Auden (med mnogimi drugimi) sta posnemala balade v njihovi formi znotraj svojih poezij in odkrila posebno vrednost ljudske oblikovne podobe. (Rosenberg 1991: 271–272.)

Najbolj pomembno interdisciplinarno povezovanje med obema vedama pa je raziskava tistih besedil, v katerih najdemo bodisi ljudske prvine bodisi umetne prehajajo v ljudsko poetiko (Paternu 1980). Treba je povedati, da folkloristi, ki seveda po svoji izobrazbi prihajajo bodisi s področja slovenistike, literarne zgodovine ali primerjalne književnosti, mnogo bolj poznajo raziskovalne metode in teoretske vidike literarne vede kot obratno.

7. Kontekst. Vsi vemo, da je v slovenski literaturi, ne samo v poeziji, temveč tudi v prozi in dramatik, izjemno veliko folklorne, veliko ljudske pesmi v t. i. folklorni triadi tekst, tekstura in kontekst, tudi ustvarjalec folklorne se najde, pa naj bo to pevec, instrumentalist, pripovedovalec ali udeleženec šege ali obreda. V tem primeru nam lahko pesnik ali pisatelj mimetično ponazori folkloro in kljub temu, da gre za fikcijo, je opis folklornega dogodka mnogokrat zelo resničen, saj prek njega opisuje življenje, npr. Jančarjev roman *Katarina, pav in jezuit* (Golež Kaučič 2007b) ter dela Prežihovega Voranca ali Miška Kranjca. Prav tu je mogoča interdisciplinarna analiza ob identifikaciji in interpretaciji folklorne v literaturi. Znamenita ameriška folkloristka Mary Ellen Brown meni, da lahko folkloristi ob branju literature veliko pridobimo (poleg užitka seveda), saj literatura poleg folklornih prvin velikokrat vsebuje živ in natančen opis folklorne in njenega konteksta. M. E. Brown trdi, da »avtorji pogosto posedujejo občutljivost, ki presega sposobnosti raziskovalcev neke družbe ter so tako

zmožni jasno odkriti kompleksnost kulture« (Brown 1976: 51).

Nove kulturne dinamike, npr. nove performativne funkcije folklore, prinašajo nova spoznanja o ljudski duhovni kulturi, tudi o tem, da nekateri najbolj temeljne in izvirne elemente ljudskega danes spoznavajo prek drugačnih medijskih komunikacijskih tokov in kulturnih dinamik, kot je avtentična folklor: poustvarjalci, literarna dela, festivali, komercializacija. Novi mediji (opera, film, televizija, rock ali jazz, internet) uporabljajo in reaktivirajo kanonične in tradicionalne teme prav zaradi tega, ker lahko z relativno znanim pritegnejo čim večje število kulturnih odjemalcev. Integracijski procesi na folkloro ne vplivajo neposredno, posredno spreminjajo družbeno klimo, ki na eni strani poudarja vrednost tradicije, na drugi strani pa ima, posebno v urbanih središčih, folkloro za anahronizem sodobne družbe. Enako bi lahko govorili tudi o literaturi sodobnega časa, ki se je prav tako dotikajo nove kulturne dinamike in je v evropski znanstveni sferi že davno presežena dihotomija nizka (folklor in trivialna literatura) in visoka literatura, saj se ustvarjajo novi žanri, nove oblike literature in njenih predstavitvenih razsežnosti v sodobnem kulturnem prostoru. Zato interdisciplinarnost preučevanja postaja zelo pomembna.

S tem prispevkom smo poskusili ozavestiti problematiko razmerij med folkloristiko in literarno vedo oz. literarno znanostjo ter morda z njim zgraditi most med obema znanstvenima bregovoma brez preценjevanja ene znanosti in podcenjevanja druge. Če je kdaj čas za interdisciplinarno povezovanje, je to zdaj in takoj – je čas, ko je treba vnovič in trdno redefinirati spoznanja, ki niso vključevala vedenja drugih znanstvenikov. M. E. Brown je zapisala, »da so pretekle študije literature in folklore obogatile naše vedenje; prihodnje študije pa bodo morda popolnoma odklenile skrivnosti, ki povezujejo folkloro in literaturo med seboj.« (1998: XXXIX.) S to ugotovitvijo se lahko samo strinjamo.

Literatura

- BROWN, Mary Ellen Lewis, 1976: Beyond Content in the Analysis of Folklore in Literature: Achebe's Arrow of God. *Research in African Literature* 7. 44–52.
- BROWN, Mary Ellen, Rosenberg, Bruce A. (ur.), 1998: *Encyclopedia of Folklore and Literature*. Santa Barbara, Denver, Oxford: ABC-CLIO.
- DUNDES, Alan, 1989: The Study of Folklore in Literature and Culture: Identification and Interpretation. Elliott Oring (ur.): *Folk Groups and Folklore Genres: A Reader*. Logan: Utah State University Press. 350–357.
- FOLEY, John Miles (ur.), 1986: *Oral Tradition in Literature: Interpretation in Context*. Columbia: The University of Missouri Press.
- GOLEŽ KAUČIČ, Marjetka, 2001: Med tradicijo in inovacijo ali položaj folkloristike v sodobni znanosti. *Glasnik Slovenskega etnološkega društva* 41/1–2. 116–120.
- GOLEŽ KAUČIČ, Marjetka, 2003a: Teorija intertekstualnosti in njena uporaba v folklorističnih raziskavah. *Slavistična revija* 51/Kongresna številka. 311–328.
- GOLEŽ KAUČIČ, Marjetka, 2003b: *Ljudsko in umetno: dva obraza ustvarjalnosti* (zbirka Folkloristika). Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center.
- GOLEŽ KAUČIČ, Marjetka, 2007a: The Slovenian folk ballad: a genre enigma. *New sound* 30. 48–65.
- GOLEŽ KAUČIČ, Marjetka, 2007b: Ljudsko pesemsko izročilo kot kulturni spomin Jančarjevega romana in drame Katarina, pav in jezuit. *Traditiones* 36/2. Ljubljana: ZRC Založba, ZRC SAZU. 77–113.
- GOLEŽ KAUČIČ, Marjetka idr. (ur.), 2007c: *Slovenske ljudske pesmi V*. Ljubljana: Slovenska matica in Založba ZRC.
- JUVAN, Marko, 2000: *Intertekstualnost. Literarni leksikon* 45. Ljubljana: DZS.
- KLOBČAR, Marija, 2010: Zvrstnost slovenskih ljudskih pesmi: refleksija pesemskega razvoja ali pogledov nanj. *Traditiones* 39/2. Ljubljana: ZRC Založba, ZRC SAZU. 124–145.
- KOS, Janko, 2000: *Svet književnosti 1*. Maribor: Založba Obzorja.
- KUMER, Zmaga, 1996: *Vloga, zgradba, slog slovenske ljudske pesmi*. Ljubljana: Založba ZRC.

- KUMER, Zmaga, 2003: Novi učbeniki po starem. *Jezik in slovstvo* 48/2: 79–81.
- ONG, Walter J., 1982: *Orality and Literacy: the Technologizing of the Word*. New York: Routledge.
- PATERNU, Boris, 1980: Folklorizacija literature in literarizacija folklore. *Glasnik SED* 20. 71–80.
- ROSENBERG, Bruce A., 1991: *Folklore and Literature: Rival Siblings*. Knoxville: The University of Tennessee Press.
- ŠTREKELJ, Karel, 1900–1903: *Slovenske narodne pesmi II*. Ljubljana: Slovenska matica.
- TERSEGLAV, Marko, 2004: Folkloristika in literarna veda ali esej o ločitvi. *Traditiones* 33/2. 17–45.
- VODUŠEK, Valens, 2003: *Etnomuzikološki članki in razprave* (zbirka Folkloristika). Ljubljana: ZRC SAZU.